

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการ
ดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

**The Development of Learning Model for enhancing essential
Life Skills for Lower secondary School Students.**

กุลณัฐ เหมราช,

พิทักษ์ นิลนพคุณ, อุษา คงทอง และวรสรณ์ เนตรทิพย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Kulanat Hemarach,

Phithack Nilnophoon, Usa Kongthong, and Worason Netthip

Valaya alongkorn rajabhat university under the royal patronage pathum, Thailand

Corresponding Author, E-mail: hemarach@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2) สังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 3) สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 4) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และแบบประเมินทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ในระดับมาก 2. ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะการเรียนรู้ด้านนวัตกรรม 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยี และ 3) ทักษะการทำมาหาเลี้ยงชีพ 3.

วันที่รับบทความ: 20 พฤษภาคม 2563; วันแก้ไขบทความ 31 พฤษภาคม 2563; วันตอบรับบทความ: 1 มิถุนายน 2563

Received: May 20, 2020; Revised: May 31, 2020; Accepted: June 1, 2020

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นกระตุ้นความสนใจ จากทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ขั้นที่ 2 ขั้นเห็นคุณค่า ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างประสบการณ์เรียนรู้โดยการปฏิบัติ และ ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล และ 4) การวัดผลประเมินผล 4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนประสิทธิภาพ เท่ากับ 77.52/79.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ พบว่า หลังการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนการเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ในระดับสูง และผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า หลังการเรียนรู้ นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สูงกว่าก่อนเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนา; รูปแบบการจัดการเรียนรู้; ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study need in enhancing life skills for lower secondary school student 2) to synthesis the factors of life skill for lower secondary school students 3) to create the learning model for enhancing life skills for lower secondary school students and 4) to evaluate of the learning model for enhancing life skill. The sample group used in the study was the lower secondary school students. The research instruments were a questionnaire, a learning model for enhancing life skill, and a life skill test. Data were analyzed with percent, average, standard deviation, t-test and Content analysis. Research findings were as follows: 1. the need in enhancing life skills for lower secondary school students was at a high level. 2. The components of life skills for lower secondary school students comprised three factors: (1) that Learning innovation skill (2) The technology using skill and (3) The livelihood skill. 3. The learning model for enhancing life skill for lower secondary school students included 4 components which were 1) principles 2) objectives 3) learning process, it had four activity management steps as follows: the first step was the encouragement of interest in life skill; the second step was the perception of valuing; the third step was the Experiencing; and the fourth step was the evaluation, and 4) evaluation. 4. The learning model for enhancing life skill for lower secondary school students was efficient at 77.52/79.00, higher than criterion 75/75. The comparing results of the study group's life skill levels by using relative growth score

revealed that they were in a high change score. The evaluation of learning model showed that the life skills of lower secondary school students after learning were higher than before learning significantly different at .05

Keywords: Development; Learning Model; Life Skills

บทนำ

การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning) เป็นวลีคำกล่าว (Phrase) ที่เป็นส่วนสำคัญของยุทธศาสตร์การทำงานเพื่อการจัดการศึกษาเรียนรู้ในยุคใหม่นี้ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการเรียนรู้ และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ก็เป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญที่นักการศึกษาหลากหลายฝ่ายต่างร่วมกันวิจัยเพื่อสร้างเป็นรูปแบบและนำเสนอแนวปฏิบัติต่อการ เสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาเรียนรู้ให้เกิดขึ้นเช่นกัน วิจารณ์ พานิช. (2556:57) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา 3 ยุค คือ ยุคเกษตรกรรม ยุคอุตสาหกรรม และยุคความรู้ มีความแตกต่างกันมาก หากเราต้องการให้สังคมไทยดำรงศักดิ์ศรี และคนไทยสามารถอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข การศึกษาไทยต้องก้าวไปสู่ เป้าหมายในสู่ “ยุคความรู้” จุดท้าทายในการจัดการศึกษาควรไปในทิศทางของความสุขในการทำงานอย่างมีเป้าหมายเพื่อชีวิตที่ดีของลูกศิษย์ กระตุ้นให้ศิษย์เรียนรู้ตลอดชีวิต ครูจึงต้องยึดหลัก “สอนน้อย เรียนมาก” ด้วยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียน ครูต้องตอบได้ว่า ศิษย์ได้เรียนอะไร และเพื่อให้ศิษย์ได้อะไร ประสบผลสำเร็จได้นั้น ครูต้องทำอะไร ไม่ทำอะไร การทำหน้าที่ครูจึงไม่ผิดทาง คือ ทำให้ศิษย์เรียนไม่สนุก หรือเรียนแบบขาดทักษะสำคัญ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” เกิดขึ้นได้จาก “ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก” ในการเรียนรู้ให้ศิษย์ได้ เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจ และสมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้ เรียกว่า PBL (Project-Based Learning) สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 เมื่อมีการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ มีคำที่สำคัญที่น่าสนใจ คือ คำว่า “Teach Less” และ “Learn More” โดยความหมายแล้ว หมายความว่า การเปลี่ยนวิธีการศึกษา ด้วยการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายจาก “ความรู้ (knowledge) ไปสู่ ทักษะ (skill or practices)” คำว่า “Teacher” ที่แปลว่า “ครู” นั้น ถือว่าเป็นคำเก่าไปแล้วนั้น จะถูกให้ความหมายหรือคำจำกัดความใหม่ด้วยการเปลี่ยนมาเป็นเพียง “Facilitator” โดยระบุหน้าที่หรือคำจำกัดความ

ว่า เป็น “ผู้อำนวยการเรียนรู้ (Coach) หรือ ผู้ชี้แนะ” ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาหรือการเรียนรู้ที่มี “ครู” เป็นหลัก ไปเป็น “นักเรียน” เป็นหลัก ดังนั้น การเรียนรู้จึงจะต้องเรียนให้เลยจากเนื้อหา หลายส่วนก็ไม่จำเป็นต้องสอนผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เอง แต่ต้องสร้าง “ทักษะและเจตคติ” กับตัวของผู้เรียนขึ้นมาให้ได้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการเรียนรู้แบบตัวใครตัวมัน (Individual Learning) เพราะการเรียนรู้ในแบบใหม่ต้องเป็นการเรียนรู้ที่แบ่งปันกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเรียนในปัจจุบันควรให้ผู้เรียนได้ ฝึกปฏิบัติพร้อมเรียนทฤษฎีไปพร้อม ๆ กันไม่ใช่แยกส่วนกันเรียน (ปัจจุบันมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่มุ่งในการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ศตวรรษที่ 21 เช่น การเรียนการสอนที่เน้นการกระทำ (Learning by doing) ที่ใช้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ดึงความสนใจผู้เรียนมาในรูปแบบของการเรียนที่เรียกว่า Active learning โดยที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการลงมือทำด้วยความสามารถของตนเอง การเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ (Experiential learning) ที่มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) การเรียนการสอนโดยเน้นบูรณาการ (Integrated learning) เป็นการนำเอาสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาสัมพันธ์ เชื่อมโยง ผสมกลมกลืนจนกลายเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้เรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ความเข้าใจประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (กมลวรรณ จินหน่อ, 2553:105-108) ทั้งนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ข้างต้นดังกล่าว เป็นหลักการที่ใช้การจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมทุกระดับการเรียนรู้ ในขณะที่การจัดการเรียนเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นเยาวชนที่จะเติบโตเป็นทรัพยากรที่สำคัญของสังคม ยังไม่มีการวิจัยศึกษาอย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับวัยของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
4. เพื่อศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ในงานวิจัยนี้ แบ่งกระบวนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการวิเคราะห์ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต แล้วดำเนินการพัฒนาแบบสอบถามเพื่อประเมินระดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบเลือกตอบ 5 ระดับ จำนวนข้อคำถาม 25 ข้อตามจำนวนตัวชี้วัด หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือด้วยเทคนิค IOC จากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน หลังจากนั้นจึงดำเนินการเก็บข้อมูลกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำนวน 324 คน โดยการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และการเลือกแบบเจาะจง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาส ที่เป็นโรงเรียนในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 7 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษา

ตอนต้น ระหว่างเพศที่ต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (Independent Samples t-test) และระหว่างชั้นเรียนที่ต่างกัน โดยใช้สถิติทดสอบที (One-Way ANOVA)

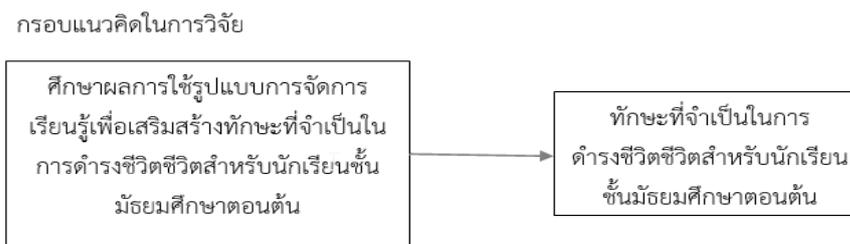
ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยกระบวนการการสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์และตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ (Focus Group) จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น วิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นข้อสนทนา ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อวิพากษ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยกระบวนการการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ และการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินทางการศึกษา และด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน จำนวน 7 คน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนของผลการสนทนากลุ่มในประเด็นข้อสนทนา ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนข้อวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และการวิเคราะห์คุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ความมีประโยชน์ และความถูกต้อง โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยกระบวนการการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ $E1/E2 = 75/75$ การประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้อ การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และการติดตามผลการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการ

ดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียน หลัง การเรียนรู้ 1 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบประสิทธิภาพด้วยเกณฑ์ที่กำหนด $E1/E2 = 75/75$ เปรียบเทียบคะแนนการประเมินทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ก่อนและ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การทดสอบที แบบไม่อิสระต่อกัน (t-test แบบ Dependent) วิเคราะห์คะแนนการเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และการวิเคราะห์สรุปอุปนิสัยจากบันทึกพรรณนา ในส่วนของการติดตามผลการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เอกสารในเบื้องต้นได้องค์ประกอบของทักษะที่จำเป็นในการ ดำรงชีวิต 3 องค์ประกอบ 25 ตัวชี้วัด โดยแบ่งเป็น องค์ประกอบที่ 1. ทักษะด้านการเรียนรู้ และนวัตกรรม จำนวน 6 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 ทักษะด้านในการใช้เทคโนโลยี จำนวน 5 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 3 ทักษะด้านการทำมาหาเลี้ยงชีพและการดำเนินชีวิต จำนวน 14 ตัวชี้วัด ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ดังนี้

1.1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้าง ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตรวมทุกองค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.47$)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินความต้องการ จำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต รวมทุกด้าน

ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต	\bar{x}	S.D.	ระดับความต้องการจำเป็น
1. ด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม	4.45	.189	มาก
2. ด้านการใช้เทคโนโลยี	4.48	.217	มาก
3. ด้านการทำมาหาเลี้ยงชีพ	4.47	.109	มาก
โดยรวม	4.47	.112	มาก

1.2 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ระหว่างเพศ

เพศ	N	\bar{x}	S.D	t	Sig.
ชาย	155	4.46	.105	.392	.695
หญิง	169	4.47	.118		

มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

1.3 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีชั้นเรียนแตกต่างกัน มีความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ระหว่างชั้นเรียน

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	f	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	.018	2	.009	.731	.482
ภายในกลุ่ม	4.05	321	.013		
รวม	4.07	323			

มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะการเรียนรู้

ด้านนวัตกรรม มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ทักษะการแก้ปัญหา 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะในการสื่อสาร และ 4) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการใช้เทคโนโลยี มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การรู้เท่าทันสื่อ 2) การรู้เทคโนโลยี และ 3) การรู้สารสนเทศ องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการทำมาหาเลี้ยงชีพ มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความสามารถในการปรับตัว 2) ความคิดริเริ่มในการทำงาน 3) ความรับผิดชอบ และ 4) ภาวะความเป็นผู้นำ

3. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการสอน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดผลประเมินผล และในส่วนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การกระตุ้นความสนใจ (Engagement) จากทักษะชีวิต (Life skills) การกระตุ้นด้วยสื่อเสียง สื่อสายตา และสื่อประกอบให้เกิดความต้องการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 การเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น (Valuing) การปลูกฝังจิตลักษณะและทักษะในการคิด การจินตนาการถึงสิ่งที่ตนเองจะทำเพื่อพัฒนาทักษะของตนเอง ขั้นที่ 3 การสร้างประสบการณ์เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ (Experiencing) การดำเนินกิจกรรมเน้นกระบวนการกลุ่ม (Group process) และขั้นที่ 4 การสะท้อนผล (Evaluation) การรวมกลุ่มภายหลังเสร็จสิ้นขั้นตอนการทบทวนระหว่างครูและผู้เรียนเพื่อร่วมกันสะท้อนผลการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนมุมมองจากการสะท้อนผล กับครูและนักเรียนระหว่างการปฏิบัติงาน Reflection in Action แล้วนักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต และในส่วนของ การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นว่ามีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโดยรวมทุกด้านในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.48 และเมื่อพิจารณาตามรายการเกณฑ์คุณภาพการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีความมีประโยชน์ มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง และมีความถูกต้องในระดับมาก โดยด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.51 ด้านความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ย 4.48 ด้านความมีประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.47 และด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย 4.46 ตามลำดับ

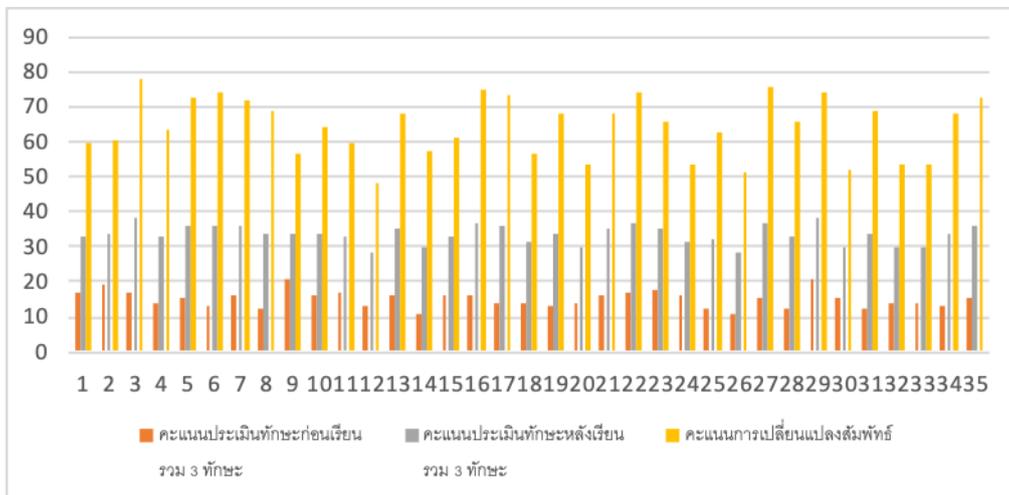
4. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

4.1 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ฯ ภาคสนามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 37 คน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น หลังการเรียนรู้ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 49.02 เป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 79.00 คือเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.98 ส่วนการประเมินทำกิจกรรมรายหน่วย ได้คะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ 77.52 ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ที่กำหนด คือ E1/E2 ได้เท่ากับ 77.52/79.00 ซึ่งเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนด

4.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ก่อนและหลังการเรียนรู้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีคะแนนทักษะ ก่อนและหลังการเรียนรู้ เฉลี่ยเท่ากับ 21.57 คะแนน และ 34.74 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งคะแนนหลังการเรียนรู้โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ผลการศึกษาคะแนนการเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการใช้รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 35 คน ผลการวิเคราะห์แสดงดังภาพที่ 1

ภาพ 2 แสดงคะแนนก่อนการเรียน (X) คะแนนหลังการเรียน (Y) คะแนนการเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ (S_i)

จากภาพที่ 1 นักเรียนส่วนใหญ่มีคะแนนการเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ อยู่ในระดับสูง คือ อยู่ในช่วง 76-100 มีพัฒนาการระดับสูงมาก จำนวน 1 คน อยู่ในช่วง 51-75 พัฒนาการระดับสูง 34 คน

อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเด็นที่นำมาอภิปราย 3 ประเด็น คือ

1) ศึกษาองค์ประกอบของทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2) สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3) ศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

1. ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 11 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ทักษะการเรียนรู้ด้านนวัตกรรม มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ทักษะการแก้ปัญหา 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะในการสื่อสาร และ 4) ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการใช้เทคโนโลยี มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การรู้เท่าทันสื่อ 2) การรู้เทคโนโลยี และ 3) การรู้สารสนเทศ องค์ประกอบที่ 3 ทักษะการทำมาหาเลี้ยงชีพ มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความสามารถในการปรับตัว 2) ความคิดริเริ่มในการทำงาน 3) ความรับผิดชอบ และ 4) ภาวะความเป็นผู้นำ

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ

ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการสอน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอน 3) เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 5) การวัดผลประเมินผล

ทั้งหมดที่กล่าวมาสอดคล้องกับ Joyce, B. and Weil (2000 : 25) ที่กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ควรมีปรัชญาและทฤษฎีรองรับ เช่น ทฤษฎีด้าน จิตวิทยาการเรียนรู้ ก่อนที่จะมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ควรมี การวิจัย เพื่อเป็นการทดสอบทฤษฎี รวมถึงการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ และนำข้อ ค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นหลักประกันที่เชื่อถือได้ว่ารูปแบบนั้นใช้ได้สะดวก และ ได้ผลดีในสถานการณ์จริง และ Joyce, B. and Weil., & Calhoun (2004: 23) กล่าวว่า รูปแบบไม่ใช่ทฤษฎี รูปแบบโดยทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) นำไปสู่การ ทำงาน (Prediction) ผลที่ตามมาสามารถพิสูจน์และตรวจสอบได้ กล่าวคือ สามารถนำไป สร้างเครื่องมือเพื่อไปพิสูจน์ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ Joyce, B. and Weil (2000 : 39) ที่กล่าวว่า แบบหรือแผนของการสอนแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะ ใช้ในการจัดกระทำ เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการสอนนั้น เป็นแนวทาง หรือชุดของยุทธศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของวิธีสอนครู รูปแบบการสอนหมายถึงแผนเชิงปฏิบัติ ตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งแสดงระหว่างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ ในการจัดกระทำเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้

รูปแบบการสอนที่มีการนำมาใช้ในการศึกษาระดับต่าง ๆ และใช้เป็นพื้นฐานใน การคิดค้นพัฒนารูปแบบการสอน ได้แก่ รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Joyce, B. and Weil (2000 : 25) ที่กล่าวว่า รูปแบบการสอนเป็นการอธิบายถึงการจัดสิ่งแวดล้อมทางการ เรียนรู้ผลการใช้รูปแบบการสอนที่สำคัญ คือ การเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ ทำให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง รูปแบบการสอนพัฒนามาจาก ทฤษฎีการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ เป้าหมาย ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ระบบ ทางสังคม หลักการตอบสนองและระบบการสนับสนุน

3. ผลการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่ จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังเรียนด้วย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อน

และหลังการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 21.57 คะแนน และ 38.62 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ พบว่า คะแนนหลังการเรียนรู้ โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ และเมื่อศึกษาคะแนนเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์ของความสามารถด้านทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในการวิจัยนี้ ใช้แนวทางประเมิน การผลการประเมินทักษะที่เปลี่ยนแปลงของผู้เรียนด้วยวิธีและแนวความคิดการวัดการเปลี่ยนแปลงทางทฤษฎีการทดสอบมาตรฐานเดิม วิธีการวัดคะแนนเปลี่ยนแปลงสัมพัทธ์เป็นวิธีการหนึ่งในแนวคิดนี้ซึ่งจะคำนึงถึงอิทธิพลเพดาน (Ceiling effect) และคำนึงถึงความสามารถก่อนเรียนของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการที่มีความยุติธรรมและสมเหตุสมผลได้ในทางปฏิบัติและมีความเชื่อมั่นสูงกว่าวิธีอื่นๆ ในทุกเงื่อนไข ความยาวของแบบทดสอบและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ข้อเสนอแนะ

1.1 ควรมีการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในระดับชั้นอื่น ๆ โดยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัยและสภาพปัญหาของกลุ่มนั้น ๆ โดยนำกระบวนการหรือขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้เป็นแนวทางในการพัฒนา โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่คิดขึ้นใหม่อาจไม่จำเป็นต้องมี 5 องค์ประกอบ หรือขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเป็นขั้นตอนที่กำหนดตายตัวสามารถเลือกใช้ ขึ้นไหนก่อนก็ได้ อาจมีมากหรือน้อยกว่า 4 ชั้น แล้วแต่ความเหมาะสม และสามารถใช้ได้ทุกขนาดของห้องเรียน

1.2 ควรมีการนำเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบอื่นมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น การประชุมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ครูหรือผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนานักเรียน และเพิ่มการสังเกตและการสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างและหลากหลาย

1.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตสำหรับโรงเรียนที่มีขนาดของห้องต่างกันหรือจำนวนนักเรียนต่อห้อง มากน้อยต่างกัน เพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้ครูสามารถเลือกไปปรับใช้ได้ อย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง และควรเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่

เขียนอธิบายขั้นตอนอย่างชัดเจนครูทุกคนสามารถเข้าใจตรงกันและนำไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ จินหน่อ. (2553). *การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ด้านการจัดการเรียน เวลา และความสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.* กรุงเทพมหานคร : ตาตาพับลิเคชั่น.
- Joyce, B. and Weil, M. (2000). *Model of Teaching.* (6th edition). Boston: Allyn and Bacon.
- Joyce, B. and Weil., & Calhoun, E. (2004). *Models of Teaching.* Boston: Allyn and Bacon.